

Carsten Niebuhr Biblioteket

En bogserie om islamisk kultur **I7:2008**

Robert Hillenbrand
Af Alan Walmsley

**Islamisk kunst i
Davids Samling**
Af Kjeld von Folsach

**Jørn Utzon – en
fornyelse af islamisk
arkitektur**
Af Hans Munk Hansen

Persiske fløjlstapeter
Af Mogens Bencard

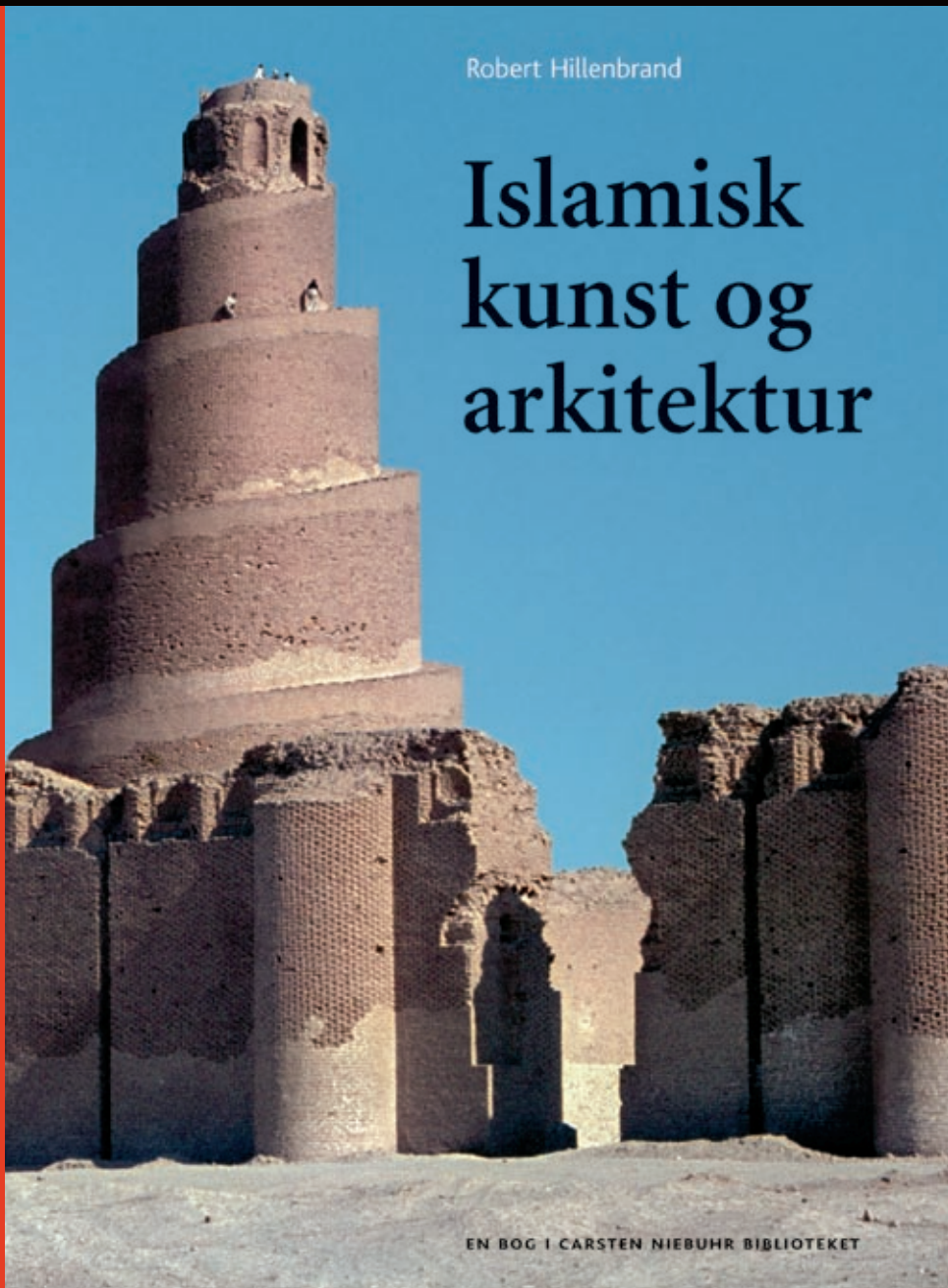
*Islamisk kunst og
arkitektur* er den syt-
tende udgivelse i Carsten
Niebuhr Biblioteket, en
serie, som C.L.Davids
Fond og Samling udgiver
sammen med Carsten
Niebuhr Afdelingen,
Københavns Universitet,
med det formål at gøre
lødige bøger om islamisk
kultur tilgængelige på
dansk.

Brug bestillingskortet
bag i bladet

www.cnbib.dk

Robert Hillenbrand

Islamisk kunst og arkitektur

EN BOG I CARSTEN NIEBUHR BIBLIOTEKET

EN BOG I CARSTEN NIEBUHR BIBLIOTEKET

Carsten Niebuhr Biblioteket

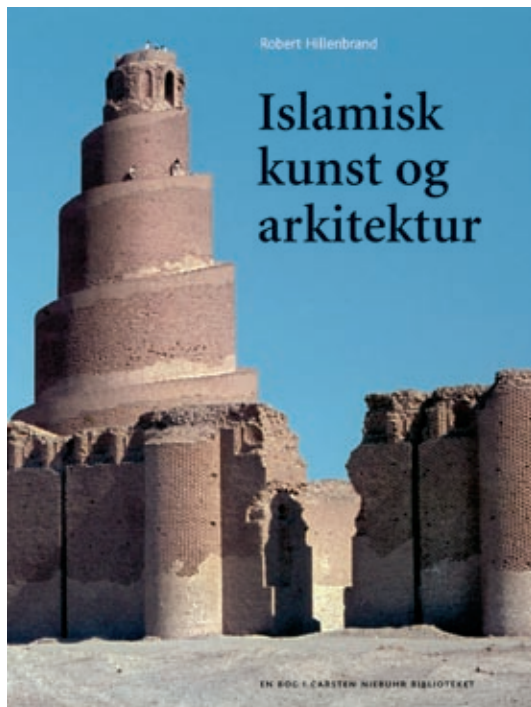
Carsten Niebuhr Biblioteket er en bogserie om islam og islamisk kultur og historie. Nogle af bindene i serien oversættes til dansk, andre bliver skrevet direkte. De henvender sig alle til den ikke-specialiserede læser og tilrettelægges efter de bedste traditioner for dansk bogarbejde, omsat til det 21. århundrede.

Carsten Niebuhr Biblioteket udgives i fællesskab af C.L.Davids Fond og Samling og Carsten Niebuhr Afdelingen på Københavns Universitet. Titlerne i serien udvælges af en redaktion bestående af redaktør Pernille Bramming, arkitekt, professor Hans Munk Hansen og professor, Dr. phil. Jakob Skovgaard-Petersen.

Sidste udgivelse i serien var *Kvinder og køn i islam* af Leila Ahmed. De næste er *Historien om Hayy ibn Yaqzan og den østlige visdoms hemmeligheder* af Ibn Tufayl og *Carsten Niebuhrs Beskrivelse af Arabien*.

Hver udgivelse i serien har sit eget præsentrationsblad. Bøger og blade kan bestilles på kuponen bag i bladet.

Carsten Niebuhr Biblioteket udsendes på Forlaget Vandkunsten.

Robert Hillenbrand:
Islamisk kunst og arkitektur
Oversat af
Cornelius Holck
Colding og Mogens
Bähncke og tilret-
telagt af Allan
Dastrup og Trine
Rask.

15,2 × 21 cm, 288
sider, hæftet.

Pris 249 kr. (abon-
nementspris 200 kr.)
ISBN 978-87-7695-
092-7.

Robert Hillenbrand: Islamisk kunst og arkitektur

En oplysende og livlig gennemgang af islams kunst og arkitektur, begyndende med dens oprindelse og sluttende med den tyrkisk-osmanniske og persisk-safavidiske. Hillenbrand følger udviklingen af en lang række kunstarter, og søger bevidst at give læseren et indblik i genstandenes betydning. Monumenter præsenteres f.eks. ikke kun som store bygningsværker (ofte i ruiner), isoleret i tid og rum, men som produkter af dynamiske og levende samfund, som skaber og udtrykker nye verdensbilleder; de afspejler på én gang fortiden og rummer en original opfattelse af deres aktuelle placering i en stadig mere globaliseret verden.

Hillenbrands bog er et stilsikkert og vellykket resultat af årtiers ihærdigt arbejde med at analysere, og allervigtigst, forklare over tusind års udvikling i den islamiske verdens kunst og arkitektur. En bog som enhver læser må finde fængslende og oplysende.

Alan Walmsley

Forsidebilledet viser minareten ved den store moske i Samarra i Irak, bygget 848-52. Foto: Hans Munk Hansen

Robert Hillenbrand har siden 1989 været professor i islamisk kunsthistorie på universitetet i Edinburgh. Han har rejst overalt i den islamiske verden og har bl.a. skrevet bøgerne *Imperial Images in Persian Painting*, *Islamic Architecture in North Africa* (medforfatter), *Islamic Art and Architecture*, *The Architecture of Ottoman Jerusalem. An Introduction*, *Studies in Medieval Islamic Art and Architecture* og den prisbelønnede *Islamic Architecture. Form, Function and Meaning*, der blev oversat til persisk. Et udvalg af hans mange videnskabelige artikler kan findes i de to bind *Studies in Islamic Architecture. Volume I*, London, 2001, og *Studies in Iranian Architecture. Volume II*, London, 2006.

Af Alan Walmsley

Robert Hillenbrand

I anden halvdel af det 20. århundrede slog studiet af islamisk kunst og arkitektur ind på en ny, spændende kurs som led i en større bevægelse væk fra det enorme, grundlæggende arbejde med at katalogisere og klassificere bygninger, genstande og indskrifter, som kendetegnede århundredets første halvdel. Frugterne af denne indsats møder man stadig i det betydelige pionerarbejde, der blev gjort af blandt andre K.A.C. Creswell, A. Pope og M. van Berchem.

En af de betydeligste forskere i spidsen for den nye og meget spændende fase i studiet af islamisk kunst og arkitektur er Robert Hillenbrand. Skønt han var bekendt med den væsentlige betydning af den forskning, der var gået forud for hans egen, og som var et afgørende grundlag for studier inden for kunst og arkitektur i den islamiske verden (se især hans indsigtsfulde, men ublide analyse af Creswell i Hillenbrand 1991), introducerede han med sin tilgang til kunst og arkitektur og sin præsentationsform en fornyende dynamik og et kritisk behov for at kaste lys over meningen med materialet, som ofte havde manglet i meget af den tidligere forskning.

I den foreliggende bog, der oprindeligt udkom som et bind i den navn-kundige serie *World of Art* udgivet af Thames and Hudson i London og måske af den grund er forsynet med den lidt beskedne titel *Islamic Art and Architecture*, fremlægger Hillenbrand emnet i en koncis, broget og læseværdig form i ti geografisk og kronologisk tilrettelagte kapitler begyndende med den islamiske kunsts oprindelse og sluttende med de tyrkisk-osmanniske og persisk-safavidiske imperier. Den måske lidt kedelige titel og den geografisk-kronologiske ramme, der er bestemmende for kapitlernes indhold, kunne indikere en »temmelig intetsigende og banal tekst« (Hillenbrand 1999:8), men Hillenbrand har i stedet skænket os en særdeles forfriskende og meningsfuld fremstilling af islamisk kunst og arkitektur, der samtidig i høj grad er både »dristig og primær« i sine litterære farver.

Mennesket og forskeren

Robert Hillenbrand er uddannet ved den engelske højere uddannelses to fornemste bastioner, universiteterne i Cambridge og Oxford, og fik i 1974 en doktorgrad (D. Phil). Hans karriere som universitetslærer begyndte tidligt, som det ofte var almindeligt i årtierne efter anden verdenskrig, og i 1971 blev han ansat ved Department of Fine Arts ved University of Edinburgh. Her forblev han og overtog i 1989 professoratet i islamisk kunst, en stilling der var bred enighed om, at han fortjente. Undervisning indebar for ham blandt andet at sætte spørgsmålstegn ved tidligere opfattelser af islamisk kunst, der

nu i mange tilfælde fremstår som gennemsyret af eurocentriske og orientalistiske fordomme og som konstrueret i henhold til dybt rodfæstede kulturelle stereotyper. I 2005 blev Hillenbrand hædret med et meget rost festskrift bestående af atten artikler i anledning af sin tresårs fødselsdag, redigeret af Bernard O’Kane. I dette skrift fremlagde venner, kolleger og studerende ud fra forskellige synsvinkler deres opfattelse af spørgsmålet om »ikonografi« i islamisk kunst med den udtrykkelige hensigt at »søge efter meningen i islamisk kunst«; en bestræbelse der har været central i Hillenbrands arbejde (O’Kane 2005). Robert Hillenbrand er i dag professor emeritus i kunsthistorie ved Edinburgh Universitet, og i 2008 blev han udpeget til Fellow of the British Academy, Storbritanniens nationale akademi for humaniora og socialvidenskaber. Medlemskab af British Academy er en prestigegivende hæder, som tildeles internationalt anerkendte forskere af deres ligemænd.

Hillenbrands viden om den islamiske verden er i høj grad indhentet på omfattende rejser – fra Sydøstasien til den nordvestafrikanske kyst – og hans arbejde afspejler ofte den førstehåndserfaring af byer, fundsteder og monumenter, som disse rejser har givet ham. For Hillenbrand er det af altafgørende betydning at have en umiddelbar oplevelse af alle materielle kulturformer – at »møde« et monument er at værdsætte dets fysiske sammenhænge, og at bevæge sig gennem dets mange og varierende indre rum er en dybt bevægende og personlig oplevelse, som aldrig siden glemmes. Hans popularitet som taler og foredragsholder har ført ham vidt omkring. Han har været gæsteprofessor ved Princeton University, Dartmouth College og University of California (LA) i USA, og ligeledes ved Otto-Friedrichs-Universität Bamberg i Tyskland og universitetet i Groningen i Holland. Hans forelæsningsbesøg i København har altid været imødeset med store forventninger, således også i 2003 til symposiet *Ivories of Muslim Spain* i Davids Samling. Under dette fremragende møde gennemgik han med fascinerende udførlighed de stilistiske lighedspunkter, hvad angår epigrafik og ornamentering, mellem kunsten fra det umayyadiske Syrien (660-750 e. Kr.) og de dekorationer, man finder på spansk-muslimske elfenbensudskæringer fra det 10. og 11. århundrede. Hans forelæsning blev senere udgivet med smukke farveillustrationer i *The Journal of the David Collection* (Hillenbrand 2005).

Oversat af Claus Bech

LITTERATUR

- Hillenbrand, R.: "Creswell and Contemporary European Scholarship". *Muqarnas* 8, 1991, s. 23-35.
Hillenbrand, R.: *Islamic Architecture: Form, Function and Meaning*. Edinburgh: Edinburgh University Press 1994.
Hillenbrand, R.: "The Syrian Connection: Archaic Elements in Spanish Umayyad Ivories". *Journal of the David Collection* 2 (1), 2005, s. 48-73.
O’Kane, B. (red): *The Iconography of Islamic Art: Studies in Honour of Robert Hillenbrand*. Edinburgh: Edinburgh University Press 2005.

Af Kjeld von Folsach

Islamisk kunst i Davids Samling

Efter en flerårig ombygning genåbner Davids Samling midt i maj 2009. At museet rummer Nordens ubestridt største og betydeligste samling af islamisk kunst er en blanding af en tilfældighed og en bevidst indsats.

Meget tyder på, at det var Kunstindustrimuseets forudseende direktør Emil Hannover, der overtalte en række danske privatsamlere til at interessere sig for områder, hvor hans egen institution var relativt svag. Islam tilfaldt højesteretssagfører C.L. David (1878-1960). C.L. Davids interesse var imidlertid langt overvejende europæisk kunstindustri og kunst fra det 18. århundrede, og han havde i tilgift en fin lille samling af dansk kunst koncentreret omkring det 20. århundredes begyndelse. David fulgte dog Hannovers parole, og i 1960 indeholdt samlingen i Kronprinsessegade, hvor David boede, 269 islamiske kunstværker, eller små 10 procent af de i alt 3113 værker, der blev inventariseret i forbindelse med stifterens død. I 1962 fik Davids Samling sin første professionelle direktør André Leth, der kom fra Kunstindustrimuseet. Hans hovedinteresse havde der været kinesisk kunst, men denne havde ikke umiddelbart nogen naturlig plads i Davids Samling. I Leths direktørperiode blev de europæiske samlinger afrundet, men hans kærlighed til Asiens kunst

1 FAD AF LERGODS MED STØBT DEKORATION OG GUL OG GRØN GLASUR, Irak; 9. århundrede. H: 2; Diam: 17 cm, 50/1999 Davids Samling. Keramik med støbt eller stemplet dekoration i relief, inspireret af romerske eller sasanidiske metalarbejder, kendes allerede fra den umayyadiske periode. Dette flade fad, med sin markante, arabiske indskrift i kufi-kalligrafi, er en videreudvikling af denne type, og er samtidig et udtryk for en rendyrket og helstøbt islamisk stil fra abbasidernes Irak. Der er kun bevaret få stykker keramik med hele ordsprog fra denne periode. Selvom fadet er gået i stykker mangler der intet. Den kloge indskrift lyder: »Tålmodighed er nøglen til sejr. Velsignelse«. Ordet »sejr« er fremhævet med grøn glasur, mens resten er dækket med gul glasur. De mange varianter af den arabiske skrift anvendtes overalt i den arabiske verden som dekoration og prydede alt fra fingerringe til moskekupler.

KJELD VON FOLSACH Direktør for C.L. Davids Fond og Samling. Har skrevet disputatsen *Fra nyklassicisme til historicisme*. Arkitekten G.F. Hetsch (1988), samt *Kunst fra Islams Verden i Davids Samling* (2001), og har redigeret og bidraget til en række danske og udenlandske publikationer.

2 OTTEKANTET PANEL AF UDSKÅRET MORBÆRFIGENTRÆ, Egypten, Cairo, 1296. Diam: 27,5 cm, 7/1976 Davids Samling. Dette træpanel stammer fra den minbar (prædikestol), som Sultan Lajin lod opstille i Ibn Tulun-moskeen i Cairo i 1296. Siderne på den omkring fire meter høje struktur var sammensat af hundreder af paneler i forskellige geometriske udformninger, der tilsammen udgjorde et intrikat mønster. Hvert panel var yderligere udskåret med en kompliceret arabeske-dekoration i flere ovenpå hinanden liggende lag. I dette panel er ornamentikken symmetrisk over en lodret midterakse og suppleres af et skjoldformet element udformet som et perlebånd. Mere eller mindre abstrakt planteornamentik var fra den allerførste tid en hovedingrediens i det islamiske dekorationsvokabular.

manifesterede sig i, at det nu blev den islamiske kunstsamling, som blev prioriteret højest. Valget var naturligt, da der i Skandinavien ikke fandtes nogen institution, der koncentrerede sig om dette område. Efter at André Leth gik af i 1985 blev denne politik yderligere styrket med det resultat, at Davids Samlings repræsentation af islamisk kunst i dag med rimelighed kan sammenlignes med de ti fineste samlinger i Vesten.

Når Davids Samling slår dørene op for publikum til maj vil den islamiske afdeling have fået mere end fordoblet sit tidligere areal og strække sig over i alt fire etager i Kronprinsessegade 30 og 32. De små 2000 udstillede værker dækker hele den klassiske, islamiske verden fra Spanien i vest til Indien i øst, og de afspejler i princippet perioden fra omkring 700 til 1850. Samlingen vil være inddelt i 20 geografisk/historisk differentierede sektioner, der hver er indledt med en oplysningstavle med landkort samt en møntmontre, hvor historisk interesserede vil kunne finde ekstra informationer. Der er også tre specialgallerier til miniaturemaleri, kalligrafi og tekstiler. Udover disse primært kunsthistorisk og historisk orienterede gallerier er der en formidlingsafdeling, hvor en række kulturhistoriske og tekniske emner vil blive belyst. Og endelig vil der være et computerrum, hvor man vil kunne få adgang til uddybende viden om museets samling, beslægtede samlinger samt andet stof, der relaterer sig til den islamiske kultursfære.

Davids Samling er som nævnt først og fremmest et kunsthistorisk orienteret museum. Det vil sige, at det er de enkelte genstandes æstetiske kvaliteter, som kommer i første række. De æstetiske forandringer i næsten alle samfund finder sted i de øverste sociale lag, hvor der er det største overskud og rigdom. Den kunst, som man finder i Davids Samling, har altså en social

3 *JALI AF RØD SANDSTEN*, Indien, området omkring Delhi; 16. århundredes slutning. H: 144; B: 91,25 cm. 31/1999 Davids Samling. En *jali* er en slags arkitektonisk vinduesskærm, der i varme lande tillader en vis ventilation og forhindrer, at man kan se ind i en bygning, samtidig med at beboerne kan se ud. Lignende *jali*'er findes i stormogulen Akbars paladsby Fatehpur Sikri. Skærmen har, sammen med en spejlvendt pendant, dannet et centralt, kuplet parti og to hjørner udfyldt af optisk sammenflettede tolvkanter. Umærkeligt forstørres de geometriske elementer i hjørnefeltene, og de indeholder også en variant af tolv-kanten. I løbet af det 17. århundrede kombineredes de strenge geometriske former ofte med florale elementer, så helhedsindtrykket blev blødere og mere indsmigrende.

slagside, idet det først og fremmest er fyrsternes og overklassens kunst, der er repræsenteret. Det er ligeledes bybefolkningens kunst snarere end nomadernes man vil finde. Meget summarisk kan man sige at den kunstneriske skaben inden for den islamiske kultursfære først og fremmest er koncentreret om brugsgenstande, hvad enten disse er arkitektur, manuskripter, beklædning eller andet, man benytter sig af i et civiliseret samfund. Med udgangspunkt i religionen islams forbeholdenhed over for figurative skildringer – skaberværket er Guds alene – har de muslimske kunstnere i højere grad end de fleste andre fokuseret på mere abstrakte eller ligefrem nonfigurative elementer. Dette kommer til udtryk i en intens dyrkelse af den arabiske skrift i dens mange varianter, ligesom udviklingen af geometriske mønstre og dekorationsformer baseret på planteornamentik går igen i utallige sammenhænge. En stor del af den figurative kunst, som dog fandtes og er bevaret, er relativt abstrakt og var ofte beregnet for overklassens privatsfære. Den blev aldrig set af det store flertal.

4 MINIATURE FRA EN KOPI AF FIRDAWSIS SHAH-NAMA. »Isfandiyars femte prøve; han skal dræbe den onde Simurgh«. Iran, Tabriz; mellem 1520-35. Bladet: 47,5 x 32 cm, 32/1988 Davids Samling. For at kunne dræbe den frygtelige Simurgh fremstiller helten Isfandiyar en stridsvogn oversået med klinger. Efter at fuglen har såret sig selv ved utallige angreb, springer den persiske helt ud af vognen og fælder sin farverige modstander. Et af de mest pragtfulde persiske manuskripter nogensinde er utvivlsomt det eksemplar af »Kongernes Bog«, der fremstilles for den safavidiske shah Tahmasp. Det indeholdt oprindeligt 258 malerier af den bedste kunstneriske kvalitet, og i manuskriptet opnåedes en sublim syntese af det turkmenske og det timuridiske maleri. Figurativ, fortællende kunst var forbeholdt fyrsterne og samfundets økonomiske elite. Malerier som disse var ukendte for de fleste muslimer og ville måske ligefrem frastøde mange.

Vi lever i en periode, hvor man taler meget om kulturarven. I Danmark er det ikke unaturligt, at det er den danske kulturarv, der tænkes på, og at det er den danske kulturarv, der sættes i højsædet. I den forbindelse skal det ikke glemmes, at en af den vestlige kulturs fornemste egenskaber er, at den i århundreder har interesseret sig levende for og har udforsket andre folkeslags kunst, kultur og historie. Denne nysgerrighed og åbenhed over for andres liv og ideer er en vigtig del af kulturarven, som aldrig må glemmes til fordel for en selvcentreret verdensanskuelse. Interessen for den danske kulturarv må ikke dyrkes på bekostning af interessen for verdens kulturarv.

I Davids Samling ser vi frem til at dele de mange kunstneriske oplevelser, museet byder på, med vore besøgende. Vi håber, at den islamiske verdens rige kunstneriske arv vil vække forundring, beundring og stolthed i vore gæster, hvad enten de har baggrund i Vestens, Mellemøstens eller andre verdensdeles kulturer.

Af Hans Munk Hansen

Jørn Utzon – en fornyer af islamisk arkitektur

Arkitekturen i de islamiske lande 1750-1950

Så godt som alle bøger om islamisk arkitektur går ikke længere frem i tiden end til en gang i 1700-tallet, som om al byggevirkksomhed i de muslimske lande ophørte herefter. Det er naturligvis langt fra tilfældet; desinteressen skyldes sandsynligvis, at de huse der blev opført efter dette århundrede, afspejlede den dybe kulturelle krise som den islamiske verden nu befandt sig i. Tidligere tiders skabende vitalitet blev afløst af en længerevarende periode præget af stagnation og stærk påvirkning af europæisk bygningskunst. Ikke mindst som følge af udviklingen af samfundene efter vestligt mønster blev bygmestrene stillet overfor behovet for nye bygningskategorier, som den traditionelle byggeskik ikke havde løsninger for.

Situationen var naturligvis dybt frustrerende og efter 2.verdenskrig rejste der sig i de islamiske lande stærke krav til arkitekterne om at udvikle en mere selvstændig islamisk arkitektur også for de nye bygningskategoriers vedkommende.

1 KARAVANSERAI KHAN MERJAN FRA 1359 I BAGDAD. Imellem kraftfulde buer falder dagslyset indirekte ned i rummet og skaber en behagelig atmosfære.

HANS MUNK HANSEN Arkitekt og professor emeritus på Kunstakademiets Arkitektskole. Har ledet arkitekttegnestue i Iran samt gennemført projekter delvist i samarbejde med Jørn Utzon 1955-62. Har herefter ledet arkitektvirksomhed i Mellem-østen med sæde i Beirut 1962-65 og haft egen tegnestue i København 1965- 2005 med bygge- og planlægningsopgaver i Afrika, Mellemøsten og Fjernøsten. Har desuden stået for en række restaureringsopgaver i Mellemøsten og Danmark og skrevet artikler og katalogtekster om bl.a. islamisk arkitektur.

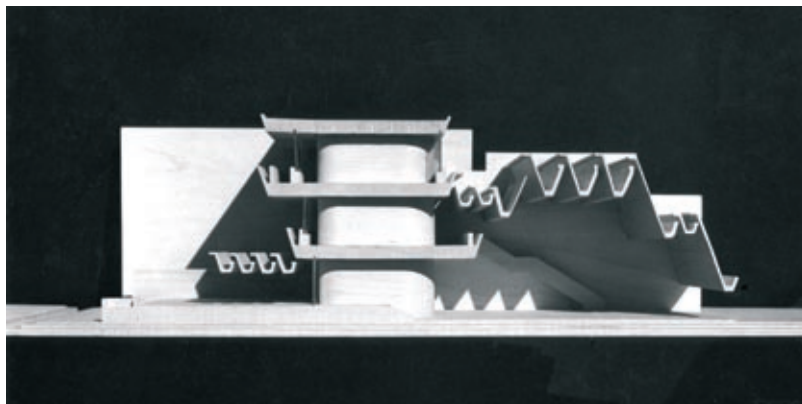
Til at begynde med var resultaterne ikke særlig opløftende. Tendensen var, at man fortsatte med at bygge videre i den vestlige ånd, men forsynede facader og interiører med traditionelle islamiske dekorative elementer uden organisk sammenhæng. Dette gjaldt såvel de stedlige arkitekter som de indkaldte udlændinge.

Jørn Utzon

Her kommer Jørn Utzon ind i billedet. Som studerende på Kunstakademiet i København udforskede Jørn Utzon (født i 1918) med stor iver orientens arkitektur. Dette førte til, at han allerede kort efter 2. verdenskrig rejste til Marokko for at arbejde som arkitekt i nogle måneder og leve sig ind i den traditionelle stedlige arkitektur, navnlig de kompakte ørkenbyer i Saharas randområder. På sine rejser boede han sammen med nomaderne i deres telte og fik her en dyb indsigt i den muslimske livsform.

Bank Melli, Teheran 1959-62

I 1959, efter at Utzon havde vundet verdenskonkurrencen om Operahuset i Sydney, var der bud efter ham fra Iran. Her fik han overdraget projektet til en ny afdeling af Bank Melli, den iranske Nationalbank i Teheran. Tro mod sin sædvanlige arbejdsmetode rejste Utzon med kone og samarbejdspartner (HMH) til Iran for her at undersøge de lokale byggetekniske muligheder,

2 OVERSKÅRET MODEL AF BANK MELLI. Helt til venstre ligger den offentlige gade. Herfra fører en trappe op på det delvist overdækkede ankomstplateau. Videre fremme når man den høje indirekte belyste banksal.

3 DEN UDFØRTE SKALKONSTRUKTION OVER BANKSALEN. Den akustiske beklædning er sat uden på selve væggen.

4 BANKBYGNINGENS
FACADE MOD GADEN.
Store sidevanger
afgrænser »banktorvet«
mod det kaotiske
nabolag. Den udvendige
adgangstrappe spænder
generøst fra væg til væg i
hele den bagvedliggende
banksals bredde.

lære landets arkitekturtraditioner at kende og ikke mindst fornemme stedets ånd. Et ophold i Isfahan virkede særlig stærkt på den lille gruppe, som blev fascineret af rumforløb og behandlingen af dagslyset i basaren, de store moskeers kupler og indre gårde, samt kontrasterne i stofligheden mellem lerfarvede overflader og glaserede farverige beklædninger af kupler og gårdvægge. Utzons projekt blev gennemført og står den dag i dag som en betydningsfuld bygning i en af Teherans hovedgader.

Hovedideen i bankbygningen er at skabe et offentligt rum, der afspejler stemningen i de gamle basarer og karavanseraier uden at forfalde til imitation af historiske elementer.

Man ankommer til banken via en bredt anlagt trappe op til et plateau, hvorfra man fortsætter under en lav pergola og når frem til den store bank-sal. Her udvider rummet sig i højden gennem nogle trin nedefter men især op efter, hvor et dramatisk udformet loft overdækker hele salen. Dette loft er dannet af trugformede betonskaller placeret i forskellige højder og forskudt for hinanden for at lade dagslyset trænge ind indirekte i beherskede mængder. Resultatet er en utrolig smuk belysning, som man ellers kun finder i de bedste traditionelle bygninger.

Bygningen indeholder nogle af de arkitektoniske hovedelementer som vi genfinder i næsten alle Utzons bygninger. Den generøse indgangstrappe, plateauet, og bygningens bevægede overdækning. På flere måder som i Sydney Operahus, selv om dette værk ved første blik opfattes som helt anderledes. Banken er helt igennem opført af jernbeton som er et materiale, der i princippet er en moderne videreførelse af den traditionelle iranske stampede lermur med halm som indlagt armering.

Kuwaits Parlament 1972-1982

Dette store bygningsanlæg er et af Jørn Utzons hovedværker. Han fik tildelt opgaven efter en international konkurrence, hvor hans forslag blev belønnet med 1. præmien.

5 »DEN HØJE PORT«. Indgangen til shahens lukkede regeringsby i Isfahan fra 1600-tallet. Her var mødestedet mellem herskeren og hans folk.

Hovedideen i dette projekt var »byen i byen«, inspireret af de historiske islamiske hovedstæder. Her residerede herskerne sammen med deres hof i en totalt aflukket bydel med en monumental portbygning, hvorfra magthaveren kunne vise sig for folket. Utzons Parlament i Kuwait er således delt op i to hovedafsnit: en overdækket ceremoniel indgang og et relativt lavt bygningskompleks omgivet af vinduesløse mure.

Indgangshallen rejser sig højt op som parlamentets monumentale ansigt udefter. To rækker smukt formede søjler, hvoraf de forreste er de højeste, bærer et svajende tag der er sat sammen af halvcirkulære trug. Fra denne åbne konstruktion går det videre ind i selve »parlamentsbyen« gennem et hovedstrøg, som vækker minder om bazaren i Isfahan i dimensioner og belysningsforhold, men som her fremtræder i en nutidig udformning og detaljering.

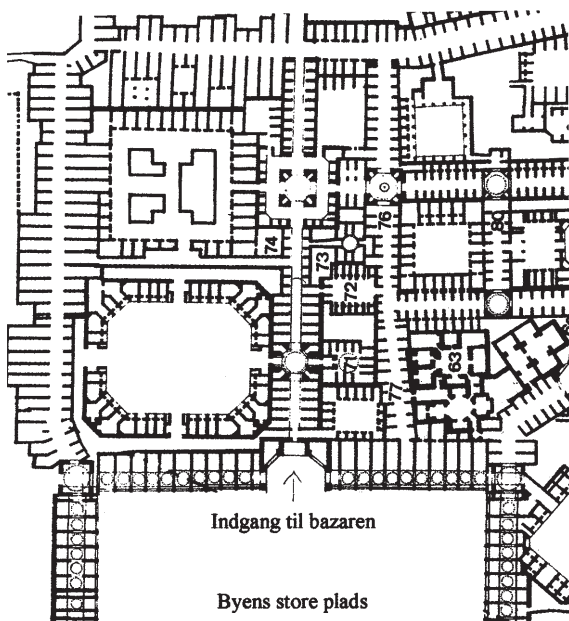
Hovedaksen er på begge sider omgivet af en bystruktur der igen har sine aner i Isfahans basar. Et regelmæssigt netværk af overdækkede gader omslut-

6 PARLAMENTKOM-
PLEKSETS INDGANGS-
HAL med de hængende
»trug« vendt ud mod
havet. Et symbol på
Kuwaits tidligere tid som
sejlfartsnation.

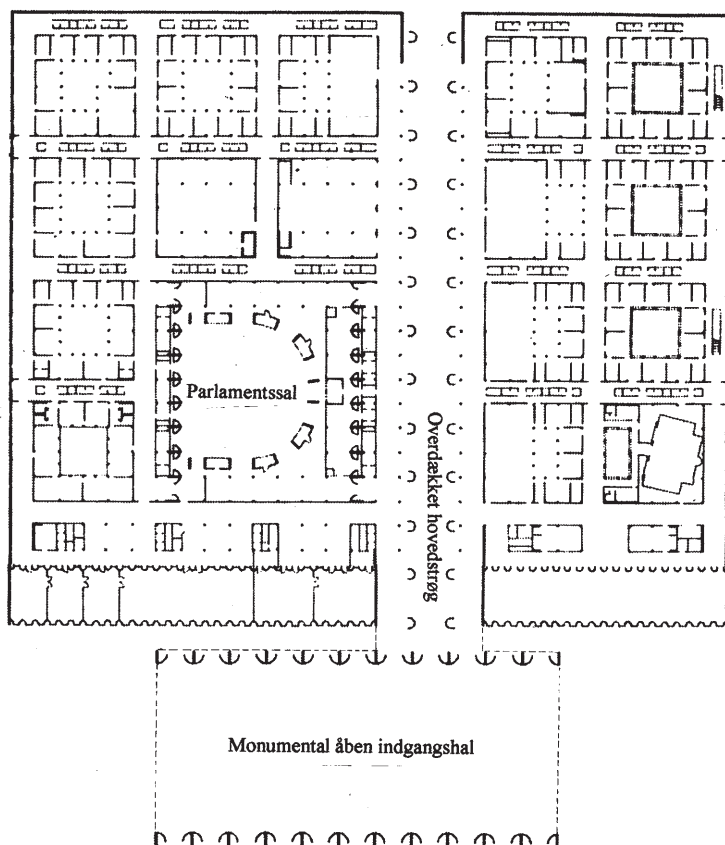

7 INDGANGSHAL-
LEN SET FRA SIDEN.
Hele konstruktionen er
sat sammen af
præfabrikerede
betonelementer.

8 PLANEN AF BASAREN I ISFAHAN viser hovedstrøget i midteraksen og et enkelt system af sidegader og firkantede gårdbygninger på begge sider.

9 SAMME SYSTEM som i Isfahans basar, men også i tidlige islamiske paladsanlæg, genfinder vi Kuwait-parlamentets grundplan.

10 HOVEDSTRØGET I KUWAITS
»PARLAMENTSBY«, der løber
igennem hele bygningskomplekset i 2
etagers højde. Behersket dagslys
falder ind fra oven.

ter kvadratiske og indadvendte gårdhuse i to etager, hvor kontorer m.v. er placeret. Selve parlamentssalen optager fire gårdhuses areal og har en udtryksfuld loftskonstruktion, der er beslægtet med indgangshallens.

Ved planlægningen af parlamentet har Utzon arbejdet videre med sit »additive princip« i arkitekturen. Et grundelement, her gårdhuset, kan adderes og sammenstilles på forskellig vis og giver bygningskomplekset stor fleksibilitet ved udvidelser, ændringer og nyanvendelser.

I sin helhed repræsenterer parlamentet en genial fortolkning af de store perioder i islamisk arkitektur og er samtidig moderne arkitektur, rationel i sin funktion og opført med tidens mest avancerede byggeteknik.

Bank Melli og Kuwait Parlament er Jørgen Utzons to opførte værker i Mellemøsten. Han tegnede en række andre interessante projekter til samme region, men de blev desværre ikke gennemført.

Af Mogens Bencard

Persiske fløjlstapeter

I Rosenborgs magasiner ligger noget så sjældent som persiske fløjlstapeter fra 1600-årene. Tapeterne udgør til og med den største samling i verden, som har overlevet. Alt i alt drejer det sig om 61 stykker tekstil, men det mest usædvanlige er, at en del af dem (13 stykker) er baner på mellem 1,66 og 2,02 meter. Resten er klippet af til forskellige formål, således som det er tilfældet med de fleste andre stykker, der er bevaret. Disse baner giver et helt usædvanligt væveteknisk indblik i de raffinerede fløjler, som har en baggrund af guld- eller sølvtråde.

De er alle mønstrede, enten med figurer – ung kvinde med blomst, ung kvinde i bøn, falkoner med knælende tjener eller beruset yngling – eller med blomster som lotus eller rose, eller med fugle og blomster. Alle poetiske som persisk billedstof er det.

Det kan nok undre, hvordan så kostbare og usædvanlige tekstiler er endt i Rosenborgs gemmer. De optræder imidlertid i slotsinventaret fra 1824 med den oplysning, at de tilkom fra Gottorp Slot i 1817. Omstændighederne er som følger.

Krigsbytte

I 1544 havde den danske konge begået den politiske letsindighed at dele kongeriget op, således at yngre sønner kunne få en del af det. Derved skabtes bl.a. hertugdømmet Slesvig-Holsten-Gottorp, som kom til at give kongen talrige besværligheder.

I betragtning af hertugdømmets forholdsvis beskedne størrelse – endog med dets jordtilliggende fordelt som pletter i landskabet – er det imponerende, hvilken betydning det fik for historiens og kulturens udvikling. De skiftende hertuger førte f.eks. en meget klog ægteskabspolitik og blev åbenbart accepteret. En prinsesse fra det indflydelsesrige Hessen-Kassel, to danske kongedøtre, en kurprinsesse fra det rige Sachsen og en svensk kongedatter blev indlemmet i familien.

Gottorperne var helt åbenbart drevet af en voldsom ambition, som i stigende grad bragte dem i modsætning til slægtningene i København. Da det i 1654 lykkedes Friedrich III (1597-1659) at gifte sin datter Hedvig Eleonora bort til Karl X Gustav af Sverige blev modsætningsforholdet åbenlyst. Ved de forskellige fredsslutninger med Sverige og ikke mindst ved freden i Roskilde i 1658, måtte Danmark acceptere begunstigelser for Gottorp, hvilket skabte betydelig animositet hos den danske konge. I flere omgange lykkedes det Christian V (1646-1699), hvis søster, Frederikke Amalie, var gift med hertug

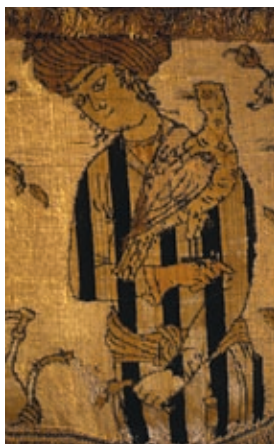

ARTIKLEN ER
ILLUSTRERET med
billeder af de persiske
fløjlstapeter fra
Rosenborgs samlinger.

Christian Albrecht, at fordrive sidstnævnte fra Gottorp. Han vendte dog tilbage efter intervention fra udlandet og døde i 1694.

Den sidste regerende hertug, Friedrich IV (1671-1702), blev gift med Karl XII's søster, Hedvig Sofie (1681-1708). Han døde i sin svogers tjeneste i slaget ved det polske Klissow. Hertuginde slog sig herefter ned i Stockholm med sin 2-årige søn, Carl Friedrich, der aldrig vendte tilbage til Gottorp. Hans søn, som blev gift med Katarina den Store af Rusland, ønskede sig imidlertid sit hertugdømme tilbage, hvilket skabte store bekymringer for Danmark. Bekymringerne hørte først op, da han på grund af hofintriger blev myrdet i 1762.

Under Den Store Nordiske Krig mellem Sverige på den ene side og Rusland, Prejsen og Danmark-Norge på den anden side erobrede Peter den Store og Frederik IV sammen Gottorp i 1713 og flyttede ind på slottet. De retslige regler for krigsførelse var på det tidspunkt således, at man kunne kræve erstatning af fjenden for sine erobringer. Dersom fjenden ikke var til stede, og forhandlinger ikke kunne gennemføres, havde man ret til plyndring. Peter den Store tog den berømte globus med sig og stillede den op, hvor den står i dag, nemlig i hans kunstkammer i Skt. Petersborg. Frederik medførte til København en del af det gottorpske kunstkammer, og stillede det op på Rosenborg. Efter Karl XII's død og Sveriges nederlag, blev det en del af fredsslutningen i 1721, at Danmark-Norge kunne indlemme de got-

torpske besiddelser, og Frederik IV blev på Gottorp hyldet som enehersker i Slesvig-Holsten.

Også alt indbo blev ved den lejlighed dansk ejendom, og det er på den baggrund, at de persiske tekstiler i 1817 blev overført til Rosenborg. Ifølge Rosenborgs inventar fra 1824 bestod de af 4 bordtæpper og 6 baner plus 3 kapper til en himmelseng. Beskrivelsen er ikke detaljeret, men af inventaret fra 1830 – det sidste, før Rosenborg i 1833 fik status som et museum – fremgår det, at fløjlerne var blevet anvendt til vægbeklædning i ”Christian Vs rum”. I dette rum blev tekstilerne fotograferet til en bog, som udkom i 1901. Fotograferne viser, at de forhåndenværende fløjler var blevet anvendt med stor omtanke. Banerne alternerede mellem de figurative og de blomsterprydede; foroven var de blevet forlængede, og øverst var sengehimlens tungede borter blevet anvendt som afslutning. Herpå havde man ophængt malerier og foran havde man opstillede møbler fra Christian Vs tid. Slotsforvalter Sommer og den altfavnende museumsmand C.J. Thomsen, som stod for nyindretningen af slottet til et historisk museum, havde god grund til at være tilfredse med rummets udsmykning.

Dette varede indtil den svenske kender og samler, F.R. Martin, kom på besøg. Han gjorde opmærksom på tekstilernes enestående sjældenhed og i en bog om dem, opfordrede han indstændigt museumsfolkene på Rosenborg til at lade dem nedtage og opbevare mere hensigtsmæssigt. Der gik et ti-år før museumsfolkene fulgte Martins råd og nedtog tekstilerne. Helt rettede man sig dog ikke efter ham, og måske skyldtes beslutningen, at man havde brug for et rum til praktiske – ikke udstillingsmæssige – formål. En del af tekstilerne blev ganske vist nedpakkede, men seks af de lange baner blev hængt op i det tårnrum i Riddersalsetagen, der kaldes Regaliekammeret. Her hang de indtil 1976, hvor de af bevaringsmæssige grunde endelig blev nedtagne og henlagt. Fra nu af vil de kun blive udstillet kortvarigt og undtagelsesvist. Deres historiske vidnesbyrd om en datidig eksklusiv væveteknik må anses for at være det vigtigste hensyn at tage. I 1995 udgav Rosenborg en bog om tekstilerne, som gennemgår såvel deres historie som de vævetekniske aspekter.

Statussymboler

Tilbage står nu at forsøge at finde ud af, hvor disse kostbare fløjler kom fra, og hvor gamle de er. Her kommer først inventarerne fra Gottorp til hjælp. Der er bevaret i alt 4 fra 1500-årene, men ingen af disse rummer persiske tekstiler. Det samme gælder et ukomplet inventar fra 1635. Til gengæld præsenterer de tre fra sidste halvdel af 1600-årene en overvældende mængde. Inventaret fra 1663 beskriver slottet, som det var under hertug Friedrich III's regering, og som det var fra 1666-indretningen efter at hertug Christian Albrecht var kommet på tronen. Det sidste fra 1695, som samtidig er det sidste før danskernes erobring, viser slottet i hertug Friedrich IV's tid. Der er ikke fuld overensstemmelse mellem dem, men noget går dog igen. Det fyldigste er det fra 1666, men der synes ikke at være tvivl om, at det væsentligste indbo stammer fra hertug Friedrichs tid. To ting falder i øjnene; det ene er den store mængde af senge, alle himmelsenge, af hvilke der er to til tre stykker i de fornemste gemakker. Det andet er persiske tekstiler, hvormed væggene i to rum er beklædte. Desuden fandtes en bordhimmel, 16 bordtæpper, samt i alt 15 senge med gardiner. Tekstilerne er enten satin, taft eller damask, og de fornemste omtales som enten sølv- eller guldklæde. Beskrivelserne er ikke særligt omhyggelige, men enkelte stykker omtales dog som udsmykket med figurer eller med blomster. Med andre ord fremstår de meget lig dem, der er bevaret på Rosenborg uden at man dog kan pege på stykker, som er identiske.

I barokken stillede man pragtsenge udstyret med rige tekstiler op i sine gemakker, selv de fornemste. Her er der dog tale om en usædvanlig mængde, som demonstrerer, at de er statussymboler mere end brugsgenstande. Inventaret fra 1666 taler da også om, at der til hver af disse senge hører tre sæt: det persiske, et til mere almindeligt brug og et til sorg. Desuden er der tilføjet et liste over de senge – i alt 130 stykker – som er til daglig brug, og som jævnligt skal forsynes med frisk linned.

Via Moskva

Bag denne demonstration gemmer sig endnu et vidnesbyrd om gottorpernes høje ambitionsniveau. Friedrich III havde særlig ivrigt stræbt efter at fremme sit lands handel – bl.a. havde han med nederlandsk hjælp grundlagt Friedrichstadt, der skulle tjene som udgangspunkt for Gottorps handel med det øvrige Europa.

Et andet handelsinitiativ var Friedrich III's forsøg på at opnå en handelsforbindelse med Persien, hvis luksusvarer, især på det tekstile område, tiltrak den europæiske overklasse. Alle nordeuropæiske handelsnationer, England, Nederlandene, Frankrig, Sverige og Danmark, var interesseret i denne handel, som dog var besværliggjort af den lange handelsrute ad søvejen. Alle disse ressourcestærke nationer var klar over, at en transport gennem Rusland ville være en stor fordel, og alle havde repræsentationer i Moskva, som havde til opgave at opnå en fordelagtig aftale med zaren.

Friedrich på Gottorp lod sig imidlertid ikke skræmme af konkurrenterne. Han var blevet overtalt af en Hamburger-købmand ved navn Otto Brüggmann, som stillede en enorm indtjening i udsigt, hvis der blev investeret til-

strækkelig stort. I 1632 sendte hertugen Brügmänn af sted til Moskva for at forhøre sig om mulighederne. Toldafgifter var naturligvis en af de store vanskeligheder, og på vejen mellem Isfahan og Slesvig var der forskellige muligheder at vælge imellem. Rusland var ikke til at komme uden om. Brügmänn havde den ide, at varerne kunne føres til Archangelsk og derfra sejles direkte til Friederichstadt. Ganske vist var sejladsen nord om Norge ikke den letteste, men ad den vej kunne man undgå toldopkrævningerne fra svenskernes side i Narva, og fra danskernes side ved Helsingør.

Efter ankomsten til Moskva begyndte vanskelighederne for Brügmänn. Den svenske repræsentant, som blev klar over, at gottorperne satsede stort, fik overtalt Brügmänn til at benytte handelsruten oven Narva med de dertil hørende toldafgifter. Da Friedrich hørte dette, overvejede han i sin optimisme at genoptage den gamle plan om en kanal tværs igennem Slesvig, således at han i hvert fald kunne undgå Sundtolden. I 1634 lykkedes det at hale en aftale i land med zaren, og Gottorp fik eneret på den persiske handel mod til gengæld at betale 600.000 rigsdaler om året til Rusland, hvis handel med Persien ikke skulle berøres af aftalen.

Friedrich var begejstret, om end den svenske told ærgrede ham. Christian IV fulgte med i, hvad der skete gennem sine agenter og såede i et af sine talrige breve tvivl om, hvorvidt så mange penge kunne rejses. Hans nevø var imidlertid ikke i tvivl og sendte allerede i 1635 en ambassade under ledelse af Brügmänn af sted mod Persien. I Moskva blev han mødt med fornyede krav, men opnåede dog, at man skulle vente med forhandlingerne indtil returrejsen.

Shahen, som ikke var specielt tilfreds med gottorpernes eneret på handelen over Rusland, modtog delegationen med, som Brügmänn senere udtrykte det, løfter, høflighed og håb. Han blev sikkert fristet af, at Brügmänn, måske på eget initiativ, stillede i udsigt, at en europæisk hær ville blive stillet til rådighed for Shahen mod tyrkerne. Efter et år kunne de vende tilbage til Moskva, belæssede med gaver, der hovedsagelig bestod af silker. En persisk ambassadør fulgte dog også med. Zaren gav gottorperne 7 måneders henstand,

før den første afbetaling på 600.000 rigsdaler skulle finde sted, hvilket i betragtning af, at ingen handelsaftale endnu var truffet, var en ubehagelig tanke.

Da delegationen endelig nåede Slesvig var også en russisk ambassadør med i selskabet. Shahens repræsentant overrakte hertugen rige gaver bestående af silke og fløjler, og da det var overstået, kunne forhandlingerne begynde. Til hertugens skuffelse og raseri blev det imidlertid hurtigt klart, at ambassadøren ikke medbragte en fuldmagt til at indgå endelige aftaler. Så gav hertug Friedrich op; sagen var åbenlyst tabt. Det store, ambitiøse projekt måtte opgives. Han vendte sit raseri mod Brüggemann, som blev anklaget for svindel, dømt til døden og halshugget. I København kunne Christian IV ikke uden tilfredshed notere sig den persiske fiasko.

Tilbage stod i Kiel indtil 2. Verdenskrig de persiske huse, men det største minde og det, som kunne give hertug Friedrich en vis tilfredsstillelse, var dog en beskrivelse af Persien, som hertugens sekretær, den lærde Adam Olearius, udgav. Den kom i mange udgaver på flere sprog og kunne således give Gottorp et stort ry.

Den sørgelige fiasko slog da heller ikke gottorperne helt ud. Og de talrige pragtsenge prydet med persiske silkestoffer blev opstillet for at give gæster på slottet indtryk af den store hertugelige ambition.

LITTERATUR

Martin, F.R.: *Die Persische Prachtstoffe im Schloss Rosenberg in Kopenhagen*. Stockholm 1901.

Bier, Carol: *The Persian Velvets at Rosenberg*. København 1995

Bencard, M.; J. Hein, B. Gundestrup og J. Dress: »Die Gottorfer Kunstkammer« i: H. Spielmann og J. Dress (red): *Gottorf im Glanz des Barock*, Band II, Schleswig 1997

Hidtil udkommet

Rejsebeskrivelse fra Arabien og andre omkringliggende lande, bind 1 og 2

Carsten Niebuhrs *Rejsebeskrivelse*, bind 1 udkom i 2003 og fik årets flotteste og største boganmeldelser.

Politikens Bjørn

Bredal skrev i sin anmeldelse bl.a.:

»... dansk verdenslitteratur. Hvilken fest, at rejsebeskrivelsen nu

omsider udsendes i en komplet oversættelse, pragtfuld i udstyret og alligevel økonomisk tilgængelig for enhver ...«

Carsten Niebuhrs *Rejsebeskrivelse fra Arabien og andre omkringliggende lande*. Oversat fra tysk af Hans Christian Fink og med indledning af dr.phil. Michael Harbsmeier. Tilrettelagt af Anne Rohweder. Bind 1: 528 sider, med gengivelser af 73 kobberstik. Bind 2, 680 sider, 53 kobberstik. 23×30 cm, 1. udgave indbundet i lys sejldug; 2. udgave i halvbind af protokollærred og sulfittkardus. Pris 398,- kr. pr. bind (abonnementspris: 298,- kr.). ISBN 87-91393-07-8 (bind 1) og ISBN 87-91393-08-6 (bind 2).

Min Sundheds Forliis

Deltagerne i Frederik Vs ekspedition til Arabien 1761-1767 havde pålæg om hver især at føre en rejsejournal. *Min Sundheds Forliis* er en sådan logbog fra rejsen, skrevet af ekspeditionens filolog, Frederik Christian von Haven. Journalen begynder i København og læseren følger ham ned gennem Europa til Istanbul og Kairo og videre til Mokka, hvor han nedfældede de sidste ord blot få timer før sin død.

»... i princippet den helt rette mand at skikke til Arabien. Hvis det altså ikke lige havde været for hans menneskelige egenskaber. Det er ganske vist akkurat disse egenskaber, der gør hans dagbog til så fantastisk læsning, et jammers minde uden lige, en uendelig mængde af højst fornøjeligt »Kagleri og Misforstaaelser« ... En vel-skrivende skurk.« Bjørn Bredal, *Politiken*.

Min Sundheds Forliis. Frederik Christian von Havens rejsejournal fra Den Arabiske Rejse 1760-1763, udgivet af Anne Haslund Hansen og Stig T. Rasmussen. Tilrettelagt af Carl-H.K. Zakrisson. 18,5×30 cm, 404 sider, illustreret, indbundet i milimeterbind af lærred og ølpapir. Pris 350,-kr. (abonnementspris 250 kr.). ISBN 87-91393-10-8

Alhambra

Alhambra i Andalusien er klo- dens bedst bevarede arabiske palads fra islams klassiske storhedstid, besunget og efterlignet for sin poetiske arkitektur. Alligevel kender vi kun lidt til livet på Alhambra. Oleg Grabar tolker bygningen med afsæt i hvad vi ved fra litteratur, havekunst, teologi og arkitektur andre steder i den islamiske verden.

Oleg Grabar er professor emeritus, Institute for Advanced Study, Princeton.

»Nyoversat klassiker« *Politiken*

Oleg Grabar: *Alhambra*, oversat til dansk af Merete Ahnfeldt-Møllerup og med 82 nye fotografier optaget til denne udgave af professor Hans Munk Hansen. Tilrettelagt af Anne Rohweder. 17,5×24 cm, 230 sider, indbundet, 118 illustrationer i farver. Pris 248,- kr. (abonnementspris 198,- kr.). ISBN 87-91393-02-7

De fremmedes bog

I det 10. århundrede indsamlede en iraker digte, som rejsende havde skrevet på murene i de byer, de var draget igennem. Resultatet blev en lille bog om længsel, der i verseform beskriver de rejsende, elskende, ofte utilpassede mennesker der skrev graffiti. Bogen giver et sjældent indblik i dannede menneskers private tanker i den muslimske middelalder.

Patricia Crone arbejder på

Institute for Advanced Study, Princeton.

»En perle af poetisk graffiti, af fantastiske fortællinger om sorg og kærlighed og bør læses af alle med interesse for Islam, historie eller graffiti« *Information*

Patricia Crone og Shmuel Moreh: *De fremmedes bog. Arabisk nostalgisk graffiti fra middelalderen*. Oversat af Sune Haugbølle og tilrettelagt af H.C.Ericson. 12×24 cm, 220 sider, illustreret. Pris 198,- kr. (abonnementspris 158,-kr.). ISBN 87-91393-09-4

Den globaliserede islam

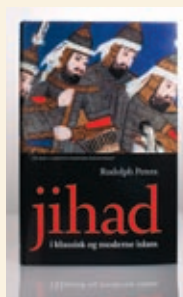

Hvordan har det påvirket islam at brede sig ud over verden de sidste 30 år? En bog om islam på internettet og i de vestlige storbyer, skrevet af en af Frankrigs fremmeste kendere af moderne islam. Olivier Roy er forskningsleder ved CNRS i Paris. Den globaliserede islam udkom på fransk i 2002.

»Det er hans tese, at alle de nye islamiske bevægelser, hvad enten de er liberale, autoritære, spiritualistiske eller militante, pga. globaliseringen og forbindelsen til konkret politik, bærer sekulariseringen i sig«
Præsteforeningens blad

Olivier Roy: **Den globaliserede islam**, Oversat af Preben Neistgaard Hansen, Kamma Skov og Manni Crone. Tilrettelagt og illustreret med fotoserie af Åse Eg Jørgensen. 13 × 18,5 cm, 240 sider, indbundet. Pris 198,- kr. (abonnementspris 168,- kr.). ISBN 87-91393-01-9

Jihad i klassisk og moderne islam

Begrebet Jihad (hellig krig) er meget levende i den islamiske verden og spiller en vigtig politisk rolle. I Vesten forbindes begrebet med vold og fanatisme. Muslimer, derimod, lægger vægt på, at begrebets egentlige betydning er »bestræbelse imod opnåelse af et religiøst begrundet mål«, og at det kan betegne både forsvarskrig og

også fredelige aktiviteter. Peters' bog om Jihad præsenterer et kildemateriale, der belyser tolkninger af Jihad-begrebet fra profeten til i dag.

Rudolph Peters er professor på universitetet i Amsterdam. Han har bl.a. skrevet *Islam and Colonialism*.

»...læseren får et både godt, nøgternt og nuanceret indblik i begrebets betydning, omfang og fortolkningsmuligheder« *Kristeligt Dagblad*

Rudolph Peters: **Jihad i klassisk og moderne islam**. Oversat af Sune Haugbølle og tilrettelagt af Carl-H.K. Zakrisson. 15 × 24,5 cm, 215 sider, indbundet. Pris 198,- kr. (abonnementspris 158,- kr.). ISBN 87-91393-33-7

Koranen. En meget kort introduktion

Michael Cooks kortfattede introduktion til Koranens opbygning, dens tilblivelseshistorie og dens indhold har vundet stor udbredelse, især efter den 11. september 2001. Koranen har udgjort en bemærkelsesværdigt stabil kerne i en religiøs tradition, der nu er i sit femtende århundrede. Michael Cook

behandler både Koranens betydning i den moderne verden og i den traditionelle islam og viser dens sammenhæng med andre hellige bøger og klassiske værker i Europas og Asiens gamle kulturer. Michael Cook er professor i mellemøststudier på Princeton. Hans bog om Koranen udkom i engelsk udgave i 2000.

»En spændende, sober og oplysende bog« *Kristeligt Dagblad*

Michael Cook: **Koranen. En meget kort introduktion**. Oversat til dansk af Morten Hecquet. Tilrettelagt af Viktoria Senderovitz. 12,5 × 19,5 cm, 174 sider, indbundet, illustreret. Pris 148,- kr. (abonnementspris 128,- kr.). ISBN 87-91393-03-5

1001 nat. En indføring

En veloplagt lystrejse gennem en af verdenslitteraturens mest eksotiske egne, og en introduktion til både middelalderens Mellemøsten og til vores forhold til araberne.

Robert Irwin er romanforfatter, historiker og journalist med arabisk kultur som speciale.

»Irwins genistreg er tilmed smukt fordansket, og så eventyrligt

flot trykt og indbundet af Forlaget Vandkunsten, at man hører englende over Bagdad og Cairo synge, når man vender det første blad i bogen og ser at det mørkerøde papir er gennemhullet og mønstret som et arabisk vindue mod verden – og os«

»Et lysende eksempel på, at videnskab da ikke er uforenelig med kunsten at fortælle« *Berlingske Tidende*

Robert Irwin: **1001 nat. En indføring**. Oversat af Ole Lindegaard Henriksen og tilrettelagt af Allan Daastrup, Åse Eg Jørgensen og Carl-H.K. Zakrisson. 13 × 22 cm, 358 sider, indbundet. Pris 228,- kr. (abonnementspris 180 kr.). ISBN 87-91393-63-9

Hidtil udkommet

Profetens kappe

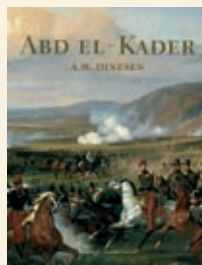
Profetens kappe er den sande historie om en ung mullahs liv i den hellige by Qom og om, hvordan han oplevede den dramatiske revolution i Iran i 1979. Bogen bygger på førstehåndsberetninger og giver et fængende billede af nutidens Iran, fortalt med landets shiamuslimske og persiske kultur som baggrund.

Roy Mottahedehs bog er en moderne klassiker – måske den bedste fortælling om præstestyrts Iran overhovedet.

Roy Mottahedeh er professor i islamisk historie på Harvard.

Roy Mottahedeh: **Profetens kappe. Lærdom og magt i Iran.** Oversat af Claus Bech og tilrettelagt af Allan Daastrup, Åse Eg Jørgensen og Carl-H.K. Zakrisson. 14 × 24 cm, 404 sider, indbundet, illustreret med fotografier af Bikem Ekberzade o.a. Pris 269,- kr. (abonnementspris 200,- kr.). ISBN 87-91393-56-6

Abd el-Kader og Forholdene mellem Franskmænd og Arabere i det nordlige Afrika

Den danske officer A.W. Dinesen skrev en bog om den algeriske frihedshelt Abd el-Kader efter et ophold i Nordafrika i 1837. »(Jeg) har med stor interesse set, hvorledes de derværende folkeslags nationalitet atter er opvågnet, efter en mange hundredårig slumren, og i den forbindelse har jeg følt

en levende beundring for den mands personlighed, der har kunnet fremkalde en national følelse hos et folk, hvis tilbøjeligheder i årtusinder hang ved en aldeles ubunden forfatning, så at begreber som stat, fædreland og regering blev fremmede for det...«

A.W. Dinesen: **Abd el-Kader og Forholdene mellem Franskmænd og Arabere i det nordlige Afrika.** Med introduktion og udvalgte billeder ved Rasmus Alenius Boserup og François Pouillon. Oversættelser ved Preben Neistgaard Hansen og Manni Crone. Tilrettelagt af Åse Eg Jørgensen og Carl-H.K. Zakrisson. 17 × 23 cm, 196 sider, indbundet. Pris. 249 kr. (abonnementspris 200,- kr.) ISBN 87-7695-030-1.

Ret og magt i den islamiske verden Små paradiser. Blomster og haver i islam

Islamisk lov (sharia) er en central faktor i islamisk politik og kultur. Med nutiden som udgangspunkt undersøger Sami Zubaida i denne bog den islamiske juras oprindelse og udvikling og præsenterer dens tekster, begreber og praksis. Zubaida ser på, hvordan sharia historisk er blevet udformet i sam- og modspil mellem lærde og sultaner,

og med Egypten og Iran som eksempler analyserer han, hvordan sharia er blevet tilpasset den moderne verdens krav.

Sami Zubaida er sociolog, professor emeritus på Birkbeck College, University of London. Han er kendt som en skarp skribent og en fremragende kok.

Sami Zubaida: **Ret og magt i den islamiske verden.** Oversat af Ole Lindegård Henriksen og tilrettelagt af Carl-H.K. Zakrisson og Åse Eg Jørgensen. 16 × 24,5 cm, 304 sider, indbundet. Pris 249,- kr. (abonnementspris 200,- kr.). ISBN 87-91393-96-5

Den orientalske haves trylleri: hellhedens hemmelighed ligger i skønheden i hvert lille blad. Rose og nat-tergal, livstræ og vinranke. I denne samling af de smukkeste litterære og filosofiske tekster om haver og blomster fra den islamiske verden viser Annemarie Schimmel havens betydning i religion, litteratur og billedkunst, og leder os igennem

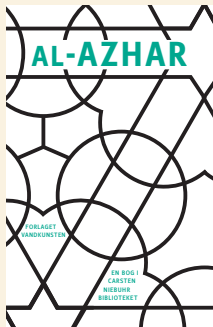
kærlighedens og erkendelsens haver, gennem himmelhaver og denne verdens haver. En bog fuld af duft og inspiration.

Illustreret med delvis nyindkøbte og hidtil ukendte miniaturer fra C.L. Davids Samling.

Annemarie Schimmel: **Små paradiser. Blomster og haver i islam.** Illustreret med islamiske miniaturer fra Davids Samling. Oversat af Henning Goldbæk. Tilrettelagt af Åse Eg Jørgensen og Carl-H.K. Zakrisson. 15,8 × 24 cm, 192 sider, indbundet. Pris 249,- kr. (abonnementspris 200,- kr.). ISBN 978-87-7695-010-1.

Hidtil udkommet

Al-Azhar

Tre bøger i en: Arkitekten Hans Munk Hansen om bygningsværkets historie og arkitektur; religionshistorikeren Jakob Skovgaard-Petersen om al-Azhar universitetets centrale politiske og religiøse rolle i og uden for Ægypten i det 20. århundrede. Og mellem disse to en genudgivelse af professor Johannes Pedersens veloplagte

klassiske bog om al-Azhar universitetet fra 1922.

Indbundet i Cairo i harmonikabind af gul oaseged.

3 bøger i 1: Johannes Pedersen:

Al-Azhar. Et muhammedansk universitet / Jacob Skovgaard-Petersen: **Al-Azhar 1922-2006** / Hans Munk Hansen: **Al-Azhar moskeens historiske bygningsanlæg**.

Tilrettelagt af Åse Eg Jørgensen og Carl-H.K. Zakrisson. 13,5 × 21,3 cm, 328 sider, indbundet i gul oaseged, illustreret. Pris 399 kr. (abonnementspris 299,- kr.). ISBN 978-87-7695-055-2

Kvinder og køn i islam

En moderne debats historiske rødder

Kvindens stilling i islam er til debat i både den vestlige og den muslimske verden. I denne bog behandler Leila Ahmed islams syn på kvinder og køn fra antikken til i dag og giver den moderne debat et historisk perspektiv. Hun sætter spørgsmål ved, om islam grundlæggende er kvindejendsk og præsenterer i bogen de traditioner og kulturer, som ligger bag bl.a. tilsløringen af kvinder.

Leila Ahmed: **Kvinder og køn i islam. En moderne debats historiske rødder**. Oversat af Birgitte Rahbek og tilrettelagt af Carl-H.K. Zakrisson og Åse Eg Jørgensen. 12 × 19,5 cm, 448 sider, indbundet. Pris 249 kr. (abonnementspris 200 kr.). ISBN 978-87-7695-043-9.

Kvinder i Koranen

Helligtekst, tradition og fortolkning

Koranens forskellige kvindeskikkelser tjener i den islamiske tradition som eksempler til efterfølgelse. Det gælder både de kvinder, der omgiver de præislamiske profeter, og Muhammads hustruer. Kvindeskikkelserne er imidlertid sammensatte, og billedet af dem har ændret sig gennem tiden. I denne bog viser Barbara

Freyer Stowasser, hvilke aspekter af kvindeskikkelserne muslimske lærde op gennem tiden har vægtet, og hvordan de til stadighed præsenteres og opfattes som rollemodeller for muslimske kvinder.

Barbara Freyer Stowasser: **Kvinder i Koranen. Helligtekst, tradition og fortolkning**. Oversat af Dorthe Bramsen og tilrettelagt af Carl-H.K. Zakrisson og Åse Eg Jørgensen. 16 × 24 cm, 340 sider, indbundet. Pris 249 kr. (abonnementspris 200 kr.). ISBN 978-87-91393-83-9

Kommende bøger

Historien om Hayy ibn Yaqzan og den østlige visdoms hemmeligheder af Ibn Tufayl

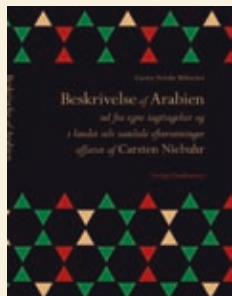
Den arabiske filosof Ibn Tufayl levede i 1100-tallet i Andalusien og Nordafrika. Hans filosofiske roman om Hayy ibn Yaqzan, der voksede op på en øde ø med en gazelle som plejemoder, og som ad naturlig vej opnåede fuld forståelse af verden og universet, er et af den middelalderlige litteraturs mest forunderlige værker.

Værket udkommer nu for første gang på dansk med kommentarer og efterskrift af Henrik Kaufmann Sørensen.

Ibn Tufayl: **Hayy ibn Yaqzan og den østlige visdoms hemmeligheder**. Oversat, kommenteret og med efterskrift af Henrik Kaufmann Sørensen. Tilrettelagt af Allan Daastrup. 12 × 20 cm, 260 sider, indbundet i halvbind. Pris 229 kr. ISBN 978-87-7695-110-8. Udkommer januar 2009.

Kommende bøger

Carsten Niebuhrs beskrivelse af Arabien

Carsten Niebuhrs officielle rapport om Den Arabiske Rejse, oprindeligt udgivet på tysk i København 1772. Udkommer nu for første gang på dansk i samme pragtudstyr som

»Rejsebeskrivelse fra Arabien...«

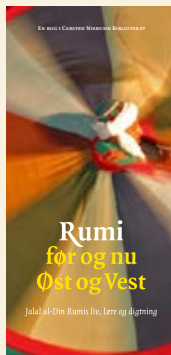
Beskrivelse af Arabien er lige så morsom og skarpt iagttaget som Carsten Niebuhrs »Rejse-

beskrivelse...«, hvis to store bind Forlaget Vandkunsten udsendte i 2003 og 2005. I bogen forsøger Niebuhr at besvare de 100 spørgsmål om arabisk kultur, sprog og natur, som Frederik den Vs ekspedition til Det lykkelige Arabien 1761-1767 fik med på rejsen.

Carsten Niebuhr: **Carsten Niebuhrs Beskrivelse af Arabien 1772**. Oversat af Hans Christian Fink og tilrettelagt af Anne Rohweder. 23 × 30 cm, 512 sider, indbundet. 399 kr. ISBN 978-87-7695-040-9. Udkommer januar 2009.

Rumi før og nu, Øst og Vest

Jalal al-Din Rumis liv, lære og digtning

Den iranske mystiker og digter Jalal al-Din Rumi er i disse år fænomentalt populær i Vesten. I USA er han således den mest læste digter overhovedet. Franklin Lewis' bog er en grundig, morsom og lærd behandling af den historiske Rumi og af de moderne tolkninger af de dansende dervishordeners grundlægger.

Franklin Lewis: **Rumi før og nu, Øst og Vest**. Ca. 700 sider, ca 349 kr. (abonnementspris ca. 300 kr.)

Frankeres
som brev

Forlaget Vandkunsten
Lindgreens Allé 20C
2300 København S

Robert Hillenbrand: Islamisk kunst og arkitektur

En engageret indføring i de islamiske civilisationers kunsthistorie. Hillenbrand behandler tusind års historie og et område der strækker sig fra Spanien og Marokko i Vest til Indien og Kina i Øst. Han følger udviklingen af en lang række kunstarter: arkitektur, kalligrafi, bogminiature, maleri, keramik, glas, tekstiler, mønter og metal, og med det formål at afdække »meningen« i islamisk kunst giver han læseren et indblik i genstandenes betydning.

Robert Hillenbrand er professor emeritus i islamisk kunsthistorie ved Edinburgh Universitet.

Robert Hillenbrand: **Islamisk kunst og arkitektur**. Oversat af Cornelius Holck Colding og Mogens Bähncke og tilrettelagt af Allan Daastруп og Trine Rask. 15,2 x 21 cm, 288 sider, hæftet. Pris 249 kr. (abonnementspris 200 kr.) ISBN 978-87-7695-092-7.

Få bøgerne tilsendt

Tegn abonnement på Carsten Niebuhr Biblioteket og få automatisk tilsendt alle udgivelser i serien med rabat. Abonnenter modtager desuden gratis Carsten Niebuhr

Bibliotekets lille blad, hvor danske og internationale forfattere behandler temaet for kommende bind. Man kan også tegne abonnement på bladet alene, uden at abonnere på bøgerne. Det koster 80 kr. årligt.

Kopier, skriv af eller klip ud. Kuponen sendes til Forlaget Vandkunsten, Lindgreens Allé 20 C, 2300 København S
Eller bestil bøgerne på www.forlagetvandkunsten.dk

Ja tak!

☐ Jeg tegner **abonnement på Carsten Niebuhr Biblioteket** og modtager løbende blade og bøger.

Jeg sørger selv for eventuelt at afbestille udgivelser. Send mig fra start nedenstående bøger med rabat:

☐ Jeg tegner IKKE abonnement, men bestiller følgende bøger til ordinær bogladepris:

☐ Crone og Shmoleh: *De fremmedes bog*. 198/158 kr.

☐ Rudolph Peters: *Jihad i klassisk og moderne islam*. 198/158 kr.

☐ Oleg Grabar: *Alhambra*. 248/198 kr.

☐ Olivier Roy: *Den globaliserede islam*. 198/168 kr.

☐ Michael Cook: *Koranen. En meget kort introduktion*. 148/128 kr.

Carsten Niebuhrs *Rejsebeskrivelse fra Arabien og andre omkringliggende lande*, i 2 bind, 398/298 kr. pr. bind
☐ Bind 1 ☐ Bind 2

☐ Robert Irwin: *1001 nat. En indføring*. 228/180 kr.

☐ *Min Sundheds Forliis*. Frederik von Havens rejsejournal fra Den Arabiske Rejse 1760-1763. 350/250 kr.

☐ Roy P. Mottahedeh: *Profetens Kappe*. 269/200 kr.

☐ Sami Zubaida: *Ret og magt i den islamiske verden*. 249/200 kr.

☐ A.W.Dinesen: *Abd el-Kader og Forholdene mellem Franskmand og Arabere i det nordlige Afrika*. 249/200 kr.

☐ Annemarie Schimmel: *Små paradiser*. 249/200 kr.

☐ Jakob Skovgaard-Petersen · Johannes Pedersen · Hans Munk Hansen: *Al Azhar*. 249/200 kr.

☐ Barbara Freyer Stowasser: *Kvinder i Koranen. Helligtekst, tradition og fortolkning*. 249/200 kr.

☐ Leila Ahmed: *Kvinder og køn i islam. Historiske rødder til en moderne debat*. 249/200 kr.

☐ Robert Hillenbrand: *Islamisk kunst og arkitektur*. 249/200 kr.

☐ Jeg tegner KUN abonnement på Carsten Niebuhr Bibliotekets **præsentationsblad**, som koster 80 kr. om året for 3-4 numre. Alle bestillinger tillægges forsendelse.

Navn _____

Adresse _____

E-mail _____